





# НА РОЎНЫХ ПРАВАХ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Як ні даўна, але да пэўнага часу пры-  
ходзіць зямлінае часткае выкарыстанне музы-  
чнага выхавання. Неагул добра, калі  
паўнацэннае гарнае на сцене супрадавацца яго  
пейтэматыкам у аркестры. Але іншы раз кам-  
пазітары забываюць, што па ходу дзеяння ў  
характары героя, яго поглядах і жыццёвых  
прынцыпах адбываюцца карэктныя змены. Гер-  
ой у фінале п'есы ўжо не такі, як у пачат-  
ку яе. І таму зусім няправільна супра-  
даваць кожнага яго выхад на сцену, ад першай  
да апошняй дзеі, адной і той жа лейтмай-  
музыкай. Музыка тэатра павінна паслядоўна і  
легка трансфармавацца, пераасэнсоўвацца,  
набываць далейшае развіццё.

Ці варта тут гаварыць пра тое, што музы-  
чнае афармленне п'есы Чкава і Шэкспіра, Гор-  
кага і Мольера, Астроўскага і Гальдзіна, Паго-  
дзіна і Купалы патрабуе самых разнастайных  
сродкаў вырашэння, самых разнастайных сты-  
лявых асаблівасцей музыкі. Малята таго, кожны  
з драматургаў мае сваю музыку і кампазі-  
тар павінен чула і вачэйна «прачытаць» яе,  
знішчыць яе, калі ўспрымае асаблівасці. А гэта  
здаецца дэталю на кожнаму. Правільна, на  
маю думку, рабіў Я. Цікоці, выкарыстоўваў  
для спектакля «Гамлет» і «Джыульета» (тэатр імя  
Янкі Купалы) амерыканскае адназначнае  
уверцюра-фантазію П. Чайкоўскага, бо яна як  
нельзя лепей стасуецца да шэкспіраўскага  
рэжысура. А вось Д. Камінскі недастаткова чула  
«наслухаў» музыку мовы і драматургі Л.  
Талстога і яго музычнае афармленне «Ува-  
скісненне» атрымалася слабейшым за тэкст  
інсцэніроўкі па раману вялікага пісьмемніка.

Пры стварэнні музыкі да спектакля нельга  
абмяжоўваць толькі паваротнымі знаменствам  
з літаратурнага матэрыяла п'есы. Іншы аў-  
тары адрозніваюць «рэжысура», у якіх мес-  
цах павінен гуць музыка, узгадніваюць яе  
толькі з паказаннямі рэжысёра. Калі кампа-  
зітар супрадаваць з пастаўленым калекты-  
вам толькі на аркестравых ды генеральных  
рэпетыцыях, то пры такім «метадзе» работы  
не можна з'явіцца музыка, якая вылучалася б  
высокімі мастацкімі якасцямі і была б неаб-  
ходным і неад'емным кампанентам драме-  
тычнага дзеяння.

Паміж перапатчковай рэжысёрскай заду-  
май і яе сцэнічным увасабленнем існуе вя-  
лікая рэпетыцыя адлегласці, на працягу  
якой многае ў пастаўцы мяняецца, удак-  
наваляецца, набывае новыя рысы. І кампа-  
зітар, які афармляе спектакль, павінен быць  
абавязковым удзельнікам усіх творчых пошу-  
каў трупы. Многае яму могуць падказаць ар-  
тысты, якія выконваюць ролі п'есы ў пэўным  
рытме, характары, настроі. Удавае адлюст-  
раванне такога рытму і характару ў музыцы і

робіць яе ўражальнай, неабходнай у спек-  
таклі.

Варта кампазітару глыбока вывучыць дра-  
матургічны асаблівасці тэатра і іншай п'есы,  
і ён можа стварыць музыку, якая не толькі  
дапамагае рэжысёрскаму і акцёрскаму выра-  
шэнню спектакля, але і развівае, адыгава-  
вае неадгаворанае драматургам. Менавіта  
гэтага дабіўся кампазітар Я. Глебаў у спек-  
таклі Тэатра юнага глядача «Святлана», дзе  
тэатр Драматычнай і дэстаўка п'есы, на маю  
думку, не вылучаюцца цікавасцю і мастацкім  
адзіствам. І тым больш прыемна, што гэта  
ў некайтарай ступені кампенсуе музыка, яна  
нема «выраўноўвае» спектакль.

У міндачых тэатральнай музыцы не заўсёды  
можна абнаваляць толькі кампазітарам. На-  
мала яшчэ стаіць пераходзіць паміж ім і спе-  
цыялістамі музыкі — гледацкай спецыялі-  
стам. Добра, калі кампазітар і рэжысёр разумеюць  
адзін аднаго і пры пастаўцы п'есы кіруюць  
аднаголькавымі творчымі прынцыпамі, ім-  
кненнямі і думкамі. Бо ў гэтым заключана  
зерно будучага поспеху спектакля. Аднак  
разда рэжысёр не ведае музыкі, а таму баіць-  
ся даць ёй шырокае праўца ў спектаклі, па-  
збавіць вялікіх музычных нумароў, выкарыстоў-  
вае музыку толькі ў асобных эпізодах.

Як гэта пі парадкавалася, але ёсць яшчэ  
адзін, і напэўна самы моцны «вогас» кампа-  
зітара ў тэатры. Аркестр! Так, такі Я не па-  
мыслиўся — менавіта аркестр. І не таму, што  
музыканты надбара стаяцца да аўтара музы-  
кі, а таму, што калектыў тэатральнай аркес-  
траў у рэспубліцы дэ смежнага (праўдзівае —  
да трагічнага) каляна. Так у Дзяржаўным ака-  
дэмічным тэатры імя Янкі Купалы існуе ар-  
кестр, які складаецца з адзінаццаці чалавек  
толькі на сцене). Такі склад аркестра мае і  
самы «музычны» з драматычных тэатраў ре-  
спублікі — Тэатр юнага глядача, пераважна  
большасць спектакляў якога ідзе з музычнай.  
Аб загрознасці аркестра тут можна сведчыць  
хаця б тое, што толькі за дні кароткіх весна-  
вых школьных канікул калектыў даў 15 музы-  
чных спектакляў!

Зусім кепскай справай з музычнай часткай у  
Рускай тэатры імя М. Горкага, дзе аркестр  
складаецца ўсяго з васьмі (!) чалавек.

А між тым усе з названых тэатраў маюць  
шырокі творчы дыяпазон, ажыццяўляюць па-  
стаўкі самых разнастайных п'ес, для якіх  
музыка з'яўляецца неабходным кампанентам.  
Унікае пачуццё незадаволенасці, калі бачыш  
на сцене цудоўны акцёрскі ансамбль, а ў са-  
мых пэтытыўных месцах спектакля чуеш не  
шырокую плынь музыкі, а слабое піліканне.  
Ды і ці можна, напрыклад, трыма скрыпкамі

Чайкоўскага, разлічаным на выкананне вялікай  
струннай групы сімфанічнага аркестра? Таму  
нават неспрыяльнае ў музыцы гледаць не  
многіх спектаклях можа заўважыць «аркестра-  
вы дзіркі», слабое гучанне, аднастайнасць.  
Кампазітар, ведаючы навуны склад тэатраль-  
най аркестраў, не можа карыстацца ўсім фар-  
бамі аркестравай палітры. Ён не можа разлі-  
чыць на асобныя групы аркестра, бо якая мо-  
жа быць размова аб «адрэаляцыі» ці «меднай»  
групе, ці «жордзе» для гэтых груп, калі кожная  
з іх складаецца толькі з двух інструментаў  
(флейта — кларнет, труба — тромбон)?

Праўда, Тэатр імя Янкі Купалы для некаго-  
рых сваіх спектакляў — «эталона фонд» —  
дазваляе сабе «эскроўна» наймаць кожны раз  
трох-чатырох музыкантаў. Але гэта амаль не  
мяняе агульнага становішча. Што ж датычыцца  
іншых тэатраў і асабліва Тэатра імя М. Гор-  
кага, то ў іх асноўнай частцы «аэрыяцыя» ў  
іх строга забаронены.

Аднак Тэатр імя Янкі Купалы да 1941 года  
меў калектыў музыкантаў з 28 чалавек, не-  
калькі год пасля Айнайнай вайны ў ім пра-  
ваі 22 музыканты, цяпер жа гэтая лічба па-  
меншана ў два разы. Быў б правільным і  
своечасовым даваць кожнаму артысту тэ-  
атральнай аркестраў (хаця б у адрэаляцыі тэ-  
атра) да 16—18 чалавек, што значна пашы-  
рыла б партытуру і мастацкія магчымасці ка-  
лектываў, дазволіла б кампазітарам пісаць для  
тэатра больш цікавае, разнастайнае і професія-  
нальнае.

Была, каб для жаночай тэатра запісвае му-  
зыку таго ці іншага спектакля на магнітарную  
плёнку і карыстацца толькі ёю, а не жы-  
вым гучаннем аркестра. Аднак гучанне ў  
радыё-апаратура нашых тэатраў вельмі  
далёка ад ідэалу, яна скажэ гук і «дабаві-  
ла» да музыкі толькі пачонае шуму і тры-  
ску, што нават сам кампазітар не заўсёды  
можа пазначыць свой твор. Да гэта ж спалучы-  
нае жыццё чалавечага галасу на сцене тэатра  
з чыста механічным гучаннем разрадунаў  
успрымальнасці, які нешта стучаць і неадар-  
нае. Гэтыя ўсё ўражэнні і чужакі, што выпада-  
юць на долю акцёраў, якія павінны выконваць  
асобныя дзеянні пад механічную музыку, тап і  
рытм іх запісам раз і назаўсёды.

Музыка ў тэатры не павінна быць на стано-  
віцы беднага сваяка, а жыць у ім на роўных  
правах з іншымі саставнымі часткамі іста-  
тычнага тэатральнага мастацтва. Гэтага патра-  
буе сама наша сучаснасць, калі пытаннем эста-  
тычнага выхавання працуюць адрэацыя толькі  
ўвагі, а мастацтва, і ў тым ліку тэатральна-  
е, стаяцца такіх высокіх патрабаванняў.

## ДА ЮБІЛЕЮ ЯНКІ КУПАЛЫ

Днямі пад старшынствам  
Кандрата Крапівы адбылося па-  
сяджанне Рэспубліканскай камі-  
сіі па правядзенню 80-годдзя а-  
дня народжэння народнага паэта  
Беларусі Янкі Купалы. На пася-  
джэнні разглядаліся пытанні,  
звязаныя з ажыццяўленнем юбі-  
лейных мерапрыемстваў. Раз-  
глядалася пытанне аб публікацыі  
памяткі Янкі Купалы ў горадзе  
Мінску. Канчатковае абмерка-  
ванне праекта памяткі Я. Купа-  
лу адбудзецца ў бліжэйшым часе.

Рэспубліканская камісія  
прысвоіць імя Янкі Купалы  
Ляўкоўскаму палітэраму  
лагера, а ў юбілейны дні —  
правесіць у гэтых лагерах літа-  
ратурныя купальскія ранішнікі.

Камісія падняла пытанне  
вынікі падрыхтоўкі да юбілея-  
скага юбілея «Адама» і што ў  
падрыхтоўку да юбілея ўключы-  
ліся грамадскія і творчыя ўста-  
ноўкі, навуковыя ўстановы і  
школы. Праводзіцца ветацы, у  
якіх удзельнічаюць студэнты і  
школьнікі, настаянікі, пісьме-  
нікі, лектары Таварыства па  
распаўсюджванню палітычных  
і навуковых ведаў. Таварыства  
выдала ў дапамогу лектарам і  
дакладчыкам брашуры Я. Ша-  
рахоўскага, прысвечаную жыццю  
і творчасці Янкі Купалы.

У Інстытуце літаратуры імя  
Янкі Купалы АН БССР, у Бе-  
ларускім дзяржаўным універсі-  
тэце імя У. І. Леніна, Мінскім  
педагагічным інстытуце імя  
А. М. Горкага і іншых наву-  
чальных установаў у пачатку  
ліпеня будзе праведзены Купа-  
льскі чытанні і навуковыя се-  
сіі. Прадзідум Саюза пісьмем-  
нікаў БССР выдасць а ліку літа-  
ратураў дакладчыкаў для аб-  
ласных цэнтраў.

Агульнагарадскі вечар, пры-  
свечаны 80-годдзю з дня на-  
роджэння Янкі Купалы, адбудзе-  
ца ў Мінску 6 ліпеня.

У юбілейныя дні ў  
рэспубліцы і ва яе ме-  
жах будзе дэманстра-  
вацца дакументальна-  
мастацкі фільм «Янка  
Купала», створаны Бе-

ларускай кінастудыі навука-  
папулярных фільмаў, арганіза-  
ваная рэспубліканскай камі-  
сіяй па правядзенню 80-годдзя  
дзя народжэння народнага паэта  
Беларусі Янкі Купалы. На пася-  
джэнні разглядаліся пытанні,  
звязаныя з ажыццяўленнем юбі-  
лейных мерапрыемстваў. Раз-  
глядалася пытанне аб публікацыі  
памяткі Янкі Купалы ў горадзе  
Мінску. Канчатковае абмерка-  
ванне праекта памяткі Я. Купа-  
лу адбудзецца ў бліжэйшым часе.

Рэспубліканская камісія  
прысвоіць імя Янкі Купалы  
Ляўкоўскаму палітэраму  
лагера, а ў юбілейны дні —  
правесіць у гэтых лагерах літа-  
ратурныя купальскія ранішнікі.

Камісія падняла пытанне  
вынікі падрыхтоўкі да юбілея-  
скага юбілея «Адама» і што ў  
падрыхтоўку да юбілея ўключы-  
ліся грамадскія і творчыя ўста-  
ноўкі, навуковыя ўстановы і  
школы. Праводзіцца ветацы, у  
якіх удзельнічаюць студэнты і  
школьнікі, настаянікі, пісьме-  
нікі, лектары Таварыства па  
распаўсюджванню палітычных  
і навуковых ведаў. Таварыства  
выдала ў дапамогу лектарам і  
дакладчыкам брашуры Я. Ша-  
рахоўскага, прысвечаную жыццю  
і творчасці Янкі Купалы.

У Інстытуце літаратуры імя  
Янкі Купалы АН БССР, у Бе-  
ларускім дзяржаўным універсі-  
тэце імя У. І. Леніна, Мінскім  
педагагічным інстытуце імя  
А. М. Горкага і іншых наву-  
чальных установаў у пачатку  
ліпеня будзе праведзены Купа-  
льскі чытанні і навуковыя се-  
сіі. Прадзідум Саюза пісьмем-  
нікаў БССР выдасць а ліку літа-  
ратураў дакладчыкаў для аб-  
ласных цэнтраў.

Агульнагарадскі вечар, пры-  
свечаны 80-годдзю з дня на-  
роджэння Янкі Купалы, адбудзе-  
ца ў Мінску 6 ліпеня.

Музыка ў тэатры не павінна быць на стано-  
віцы беднага сваяка, а жыць у ім на роўных  
правах з іншымі саставнымі часткамі іста-  
тычнага тэатральнага мастацтва. Гэтага патра-  
буе сама наша сучаснасць, калі пытаннем эста-  
тычнага выхавання працуюць адрэацыя толькі  
ўвагі, а мастацтва, і ў тым ліку тэатральна-  
е, стаяцца такіх высокіх патрабаванняў.

## «ПРАБЛЕМА» ПАРТРЭТА

ПІСЬМО У РЕДАКЦЫЮ

Неяк у адной з устаноў Мін-  
ска і бачыў стэнд: «Пісьменнікі  
Савецкай Беларусі». Але нівод-  
нага партрэта пісьмемніка там  
не было. Чаму?

Заглянем у таматычныя пла-  
ны Дзяржаўнага выдавецтва  
БССР па выданню прадукцыі  
вылучаюцца мастацтва і мена-  
віта, выдання партрэтаў белару-  
скай пісьмемнікаў, дзесяці  
навуку і культуры. Да апошняй  
5-7 гадоў выдавецтва не выда-  
вала такіх партрэтаў.

Праўда, зусім нядаўна ў ма-  
газінах пачаліся партрэты не-  
калькіх пісьмемнікаў Беларусі.  
Але яны вялікіх памераў і па-  
даражылі толькі для адміністра-  
цыйных памяшканняў,  
культурных устаноў і школ, а  
не для кватэр. Пошукі партрэ-  
таў малых памераў у магазінах  
Мінска — дарожная трата часу.

У сувязі з гэтым хочацца  
прывесці прыклады таго, як да  
гэтай справы ставіцца ў іншых  
рэспубліках. У любым культма-

гу або кнігарні Літвы можна  
заўважыць набыты партрэты  
партрэтаў старажытнага і нават  
малодшага пісьмемніка. Тое ж і  
на Украіне. Недаўна кажуць,  
што там амаль у кожнай хаце  
можна ўбачыць партрэт Тараса  
Шаўчэнкі. Ды яно і зразумела.  
Самы разнастайны партрэт  
Кабара выдання і перадаюць  
на Украіне амаль штогод.

Мне думалася, што ў нас гэ-  
тую справу трэба пачынаць  
выданнем серыі партрэтаў Янкі  
Купалы і Якуба Коласа — я-  
краса да іх юбілеяў. Пажадана,  
каб партрэты былі не толькі ад-  
наголькавыя, а і каларыяны. Ду-  
маецца, што зусім разнастай-  
ная і выраб невялікіх бюстаў  
Я. Купалы і Я. Коласа, тым  
болей што гэта рабілася ўжо  
раней. Добра было б у дні юбі-  
лейных урачыстасцей наладзіць  
продаж такіх бюстаў са зная-  
нальнымі датамі на іх.

В. ШЫДЛОУСКИ,  
геолаг.

## ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВYSTУПЛЕННЯЎ

7 ліпеня 1961 г. у газеце  
«Літаратура і мастацтва» быў  
апублікаваны артыкул У. Бар-  
но «Чалавек у чорных акуларах»,  
у якім крытыкаваўся ра-  
бочы саўгас «Рудзенскі» Ра-  
навіцкага раёна М. С. Піску-  
нова.

У сувязі з заявай т. Піску-  
нова ў Міністэрства культуры  
БССР, была праведзена пра-  
верка фактаў, выкладзеных у

артыкуле «Чалавек у чорных  
акуларах». Як выявілася, аў-  
тар артыкула У. Барно ў сна-  
говым святле паназаў сель-  
каўскай дзейнасці т. Піску-  
нова, беспасадкава абнаваўцаў  
яго ў гультайстве.

Змяшчаючы гэты матэрыял,  
рэдакцыя газеты «Літаратура і  
мастацтва» тым самым выпраў-  
ляе дапушчаную памылку.

## МАСТАЦТВА, ЦЯБЕ ТУТ ЧАКАЮЦЬ

рэдацыя і заваленыя зверху  
папакі і рулоныя шафы мелі  
даволі сумны выгляд.

Да чаго ж усё гэта было на-  
зручным, неспрыяльным, а га-  
лоўнае — неспрыяльным  
для кар'ернага прадукцыі працы.  
Гэтыя старадаўнія  
канцылярыя шафы з філен-  
камі, пафарбаванымі охраю пад  
дуб, сталі дрэдаваныя з вялі-  
кай тэмбамі, палова аб'ёму  
якіх ніколі не выкарыстоўваецца,  
крэслы-троны з высокімі  
прамымі спінкамі, на якіх нязру-  
чна сядзець — кожны піса-  
лаў ужо аб гэтай казёнай  
мэблі з набытымі інвентарнымі  
бляжамі, якая псе людзям  
настой, наводзіць сум у  
«прысутных» місцях». Там-  
сям ва ўстаноўках яшчэ заха-  
ваўся нават акаваныя сям'я і  
афарбаваныя ў змрочна-зя-  
лы колер штабныя шафы з ад-  
туліямі, зацягнутымі сеткай.

Там, дзе магчымае больш,  
мэбля ставіцца багачэйшая, па-  
лаваную, араваную, але та-  
кую ж нязручную і неспрыя-  
саваную да рабочых памяшкан-  
няў. У прыёмным пакоі адна-  
го міністра я нават бачыў ар-  
хавы гарнітуры камод.

Ды і не толькі мэбля. Канда-  
лыры, рэзкі на столі, пош-  
лыя плішчавыя фіранкі ў збор-  
ках, бронзавыя завітушкі  
бра і люстры, кошт якіх адва-  
рыта прараўнавалі іх  
прыгожасці і эруцыяні, уся  
абстаноўка рабочых памяшкан-  
няў, афарбаваная спелым фі-  
ленкам (гонар правільнага  
малярства), партрэты ў няўлод-  
ных багетных рамах — кожны  
яшчэ ва ўсім гэтым тошласці,  
бескултурнасці, аўтары да  
людзей, якім даводзіцца тут  
працаваць!

Дома мы стараемся стварыць  
утылнасці, імкнемся ў меру  
магчымасці (бо і гэта ўсё  
проблема) абстаўіць як мага  
лепш свае кватэры, з густам  
падарбаваную мэбля, расставіць  
яе больш зручна, аформіць  
жыллі докаратыўнымі тканіна-

мі і рэчамі мастацтва. А вось  
на рабоце, дзе праводзім  
меншую частку свайго жыцця,  
мірміся з казёнай і без-  
густасцю.

Чамусьці стала звычаем,  
што наша рабочая месца арга-  
нізоўвае які-небудзь загадчы-  
гаспадаркі, адміністрацый-  
людзі, часам пазбаўленыя гу-  
ст і разумення сучасных патра-  
баванняў, што прад'яўляюцца  
да рабочага інтэр'ера. А між  
тым справа гэта немалавяжная  
— дзяржаўная справа і выра-

шань яе павінны спецыялісты  
— мастакі і архітэктары, фізі-  
ялагі і колеразнаўцы, наструк-  
тары і ўрачы-гігіеністы. Выра-  
шэння на ўзроўні дасягненняў  
сучаснай навуцы ў гэтай галіне.

Такія навука ствараюцца ў  
нашай краіне і за межамі. На-  
звычайна яна вытворная эста-  
тыка. Практычнае прымяненне  
яе памагае не толькі эканомі-  
явілі матэрыяльных сродкі.  
Самае галоўнае, што яна збе-  
ражае чалавечую радасць, до-  
брыя настроі. Яна павышае пра-  
цаздольнасць, нарэшце, проста  
эканоміць энэргію і час лю-  
дзей, робячы лягчэйшай і пры-  
ятнай, робячы яе радаснай і пры-  
емнай. Прадметам вывучэння  
гэтай навуцы з'яўляюцца ўплыў  
навокальнага асяроддзя на псі-  
халагічны і фізіялагічны пра-  
ц, які ўсякая навука яна з'яўля-  
ца з дэкладных разлікаў, базіру-  
ца на навуковых дасягненнях. Да-  
казана, што нават афарбоўка  
рабочых памяшканняў і абста-  
навання, падбор формы ста-  
ноў і прылад працы, г. зн. фон-  
кавы выгляд рабочага месца,  
яго эстэтычныя фактары ўплы-  
ваюць на прадукцыйнасць пра-

Падлічана, напрыклад, што  
рабочы траціць за ўсю ўста-  
ноў да 10 працэнтаў часу, калі  
яго рабочае месца няправільна  
афарбавана і асветлена, бо яму  
даводзіцца кожны раз прыста-  
соўваць свой зрок, пераводзіць  
погляд з ярка асветленага на  
цёмныя прадметы, напруж-  
вацца, каб разгледзець на пэ-  
рым фоне станокі шэрыя ме-  
талічныя дэталі.

Падлічана, нарэшце, што  
з-за змрочных таноў, якіх ўсё  
яшчэ пануюць на прадпрыем-  
ствах і паўнамоцтва да 65 пра-  
цэнтаў святла, з-за броду на  
вокнах, у краіне на дадатковае  
электразапаленне «кажа» вы-  
давацца адзін за год да 11 міль-  
яраў міліваттаў электра-  
энергіі. Гэта галова выпрабу-  
на Волжскай ГЭС імя Леніна!

Але справа не толькі ў гэ-  
тым. Аднастайнасць шэрыя фар-  
бы прыгнітаюць дзейнасць на  
псіхіку, зніжаюць праца-  
здольнасць, павышаюць ста-  
малнасць і небяспечу траўма-  
тызму.

І наадварот, светлыя таны  
адлюстравваюць многа святла,  
радасныя фарбы, удала праду-  
маннае спалучэнне колераў са-  
дзейнае добраму настрою.  
Яны спрыяюць уплываюць на  
арганізм, асабліва колеры ся-  
роднезеляных частак спек-  
тра — салатавыя, жаўтаватыя, кра-  
мавы і бліскя да іх. Не выпад-  
кова колеры гэтыя прымяняюць  
прыгожы. Гэта таксама з'ява-  
на з фізіялогіяй: яны зніжаюць  
унутрышнюю пісь, салдзінча-  
юць добрую наладзеную кры-  
янасныя сасуды і ў выніку па-  
вышаюць мускульную энэргію.  
Яны змяняюць сляпу плыню  
сэтчаткі вока і чалавек лепш  
бачыць.

Навуковы падыход да пры-  
мянення колераў на вытворч-  
сці дае вялікі вынікі. Салата-  
я і крамавыя панелі сцен і  
станкі. Насцярожваюцца яры-  
(Заканчэнне на 4-й стар.)

## МУЗЫКА ВЫХОЎВАЕ ЧАЛАВЕКА

Пры Горацкай сельскагаспа-  
дарчай акадэміі ўжо некалькі  
год працуе ўніверсітэт мастац-  
тва выхавання. Сёння яго ра-  
бота і кіраванне Беларускай  
дзяржаўнай філармоніяй. Лек-  
цыі-напарты праводзіліся па  
праграме трохгадовага ўнівер-  
сітэта музычнай культуры.

Студэнты і выкладчыкі ака-  
дэміі ўжо былі знаёмы з музы-  
кальнымі, скрыпкамі, вакалі-  
стамі філармоніі па ракейных  
занятках, якія праходзілі ў  
Горках цікава і змястоўна. Гэ-  
та паспрыела таму, што сёння  
лік слухачоў універсітэта знач-  
на павялічыўся і дасягнуў  
амаль тысячы чалавек. Усе ім-  
кнуліся набывць ґрунтоўныя му-  
зычныя веды. Паспехам нары-  
сталі лекцыі музыкантаў фі-  
лармоніі Л. Аўрэба. У прот-  
ай і даходлівай форме ён рас-  
казаў аб гісторыі старажытнай  
і сучаснай музыкі, аб жыцці і  
творчасці кампазітараў міну-  
ла і нашых дзён.

Лекцыі, які правяла, заўсёды  
суправаджаліся паказам музы-  
чных твораў. У канцэртнай час-  
ці выступалі спевакі Т. Пасту-  
ніна, М. Зюванова, Я. Цыганова,  
Г. Анішчэна, А. Купрыянава,  
Л. Шутова, Д. Зубчыч, скрыпач  
М. Гальдзішын, дырмаліст  
А. Астравіцкі.

Навукавы год ва ўніверсі-  
тэце мастацтва выхавання за-  
кончыўся вялікім канцэртам  
Дзяржаўнага сімфанічнага ар-  
кестра БССР, якім дырыжы-  
раваў М. Нерсисян.

На працягу года было многае  
зроблена для таго, каб найлепш  
пазнаёміць наведвальнікаў за-  
няццяў універсітэта з дасяг-  
неннямі музычнай культуры. Але  
суправажэнне і канцэрты пры-  
клад, што ў час правядзення лек-  
цыя-канцэртаў раіта праводзіць  
фізіякультурныя і іншыя на-  
сававыя мерапрыемствы. Таму  
многія слухачы не маглі навед-  
ваць музычных заняткаў.

Не паклапаціліся кіраўнікі  
універсітэта мастацтва выха-  
вання і аб тым, каб уцягнуць  
у лік яго слухачоў гарадскую  
маладзёў і масавую інтэліген-  
цыю.

С. БОБАЎ,  
навуковы супрацоўнік  
Горацкай сельскагаспадарчай  
акадэміі.

## ПЕРШЫ У РЕСПУБЛІЦЫ

У Мінску надаўна пачаў пра-  
цаваць першы ў Беларусі кі-  
наафарматнага філіяла.

Шырокафарматны кінемато-  
граф мае рад, пераваг перад шы-  
рокаэкраным і кінапанарамі  
асабліва для адмысловых  
ігравых кінаапаратаў.





Хутка вийдуть у світ майскі книжки літературно-мистецькіх і громадсько-патристичних часописів «Полімія», «Малодосць» і «Беларусь». Што у їх новата? Німі мистецькі твори, нарисамі, публіцистичні артыкулы і іншымі творами зацікавляе жы чытача?

Цікавы абыдзе быць майскі нумар «Полімія». Адрысавана ён вялікім чыслам вершамі Міколы Аўрамчыка «Солішніцы», якія напісаны пад уражэннем паэзіі ў Салігорск. Нумар часопіса багаты пазітыўнымі старонкамі. Тут змешчаны нізкі вершаў Язэпа Пушчы, вершы Рамана Тармола, Мікісі Калачыніна і Веры Вярны. У раздзеле «3 літаратурнай спадчыны» артыкула неведомы да гэтага часу вершы Андрэя Ушакова і верш Мірза Фаталі Ахундава (Сабухі) «На смерць Пушкіна».

У «Малодосці» паэзія прадстаўлена творами чатырох маладых паэтаў — Івана Лёці, Юрася Свірка, Міколы Купрэва і Анастасі Сербантовіча. З вершамі І. Лёці і М. Купрэва часопіс знаёміць чытача ўпершыню. Вершы Антона Бяляніча і Анастасі Астрэйкі артыкула на старонках часопіса «Беларусь».

З прэзентных твораў «Полімія» змяшчае раманы Уладзіміра Караткевіча «Нелюба збыць» і Новым апавяданні Барыса Сачанкі. У «Малодосці» артыкула апавяданне Анастасі Сабалеўскага «Ліст да маці» і апавесці Уладзіміра Дамашэвіча «Між двух агняў», прысвечаныя змяненню сацыяльнай і палітычнай абстаноўкі ў нашай краіне. Апавяданні Івана Грамовіча «Шаблі Будзіннага» і Міколы Лыскава «Зосі» змяшчаны ў часопісе «Беларусь».

Багаты ў часопісах артыкула крытыкі і бібліяграфіі. «Полімія» друкуе артыкулы: Я. Усёнава — «За маштабнасцю» сатырычных характэрных, Я. Гершліца — «Без адчужэння сучаснасці», В. Тараса — «Шкода сэрца», В. Бурносава — «Юнак, які абуджае жыццё», шэраг кароткіх рэцэнзій, а таксама, пад рубрыкай «Літаратурны партреты», нататкі С. Аляксандравіча «На Дулінаўскім фасцызме» — пра дэяцтва і асабіста Уладзіміра Дуліну, і Вялікі артыкула пра анталогію беларускай паэзіі «Малодосць» М. Лазарука, «Беларусь» змешчаны артыкулы Ул. Нарбана «Заўсёды з народа» — да 40-годдзя творчай дзейнасці К. Крапіва і артыкул Ан. Шаўчэ «Пра жыццё» — да шасцідзясяцігоддзя дзяцінства Язэпа Пушчы, а таксама шэраг кароткіх нататкі пра новыя кнігі.

Акрамя гэтага, на старонках часопіса чытаць знойдзе нарысы, публіцыстычныя выступленні і іншыя матэрыялы. Сярод іх у «Поліміі» — нарысы Віталія Воліскага «Афірыканскія падарожжы» і артыкул Марка Эрнэста «Голас партыі і народа» у «Малодосці» — нарысы Ул. Новака і Сцяпана Кухарава; у «Беларусі» — нарысы В. Костыліва «Зямля дзяўрава» і нататкі М. Калачыніна «Вясна на дрэвах».

Ніжэй змяшчаем некаторыя матэрыялы з майскіх нумароў часопісаў.

**3 НІЗКІ «СОЛІ ЖЫЦЦЯ»**

Шмат хто рот на мой край  
разіўляў,  
Нас выпальваў гарачым  
жалезам...  
А казалі, што наша зямля  
Толькі бульбай багата ды песам.  
Ажні ў нятрах не зялялі  
Скарбы зугало, нафты і солі...  
Як мы толькі павярцілі маглі,  
Не задумваючыся ніколі,  
Каб у гэтай зямлі,  
Не якой



Зінаіду Паўлаўну ў ўспамінаю заўсёды з нейкім душэўным болем і лёгкім шчымым сумам. Вось і цяпер бачу бланкі раіны далёкай пераціла верасня, калі мы, аўчкі невялічкіх палескіх сімлігоў, апраўняліся ў тое, але ўсе аднолькава радасныя і ўрачыстыя, тоўпіліся на ганку школы. Над ганкам веце трапаў даўнога палоску шпалеры, на якой наўроўні чырвонымі літарамі было напісана «Калі ласка, гаварышыце!» На прыступках — дырэктар, грузны, лысы, у чорным, па-святочнаму адпаведнаму касцюму і ў белай вышыўанай кашулі, махаве перад сабой рукою і хрыпатым басам вышывае нас з пачаткам новага навуцальнага года...

Потым мы разбіліся па класах, дзе было чыста і так добра, пахла крэйдай фарбамі. Селі за парты, выцягнулі з сумак шкільныя кніжкі і чыталі, калі нарэшце зойдзе яна, наша новая настаўніца.

Забрыўшы аэанок, і амаль у той жа момант доверы асірожна адчыніліся і ў класе з'явілася яна, маленькая, шчупляя, з універсітэцкім ромбікам на лацкане гранатавай кофточкі.

— Добры дзень, — сказала аэарок гучна і весела і адразу ж пачыналася. Падышла да стала, разгарнула журнал. — Я буду ў вас класным кіраўніком і буду выкаладаць матэматыку. А цяпер давайце пазнаёмімся. Звалі мяне Зінаіда Паўлаўна, а вас...

Яна ўсміхнулася і, моцна хвалючыся, пачала выклікаць усіх нас па спіску. І мне, не ведаю чаму, захачалася зрэбіць нешта такое, каб сапасаваць яе выстрой і кішні шпільку і ткнуць ёю ў бок шыю. Той раўнуў, як бык. Зінаіда Паўлаўна адразу ж нас абодвух паставіла да канца ўрока.

І гэта падліло масла ў агоні. Назаўтра я залез у калгасны сад, і вартунык прыбег за мною проста ў клас. Класная кіраўніца загадала мне высыпаць на стол нараваныя грушкі і яблыкі. Я не паслухаўся. І зноў, гэты рах аж два ўрокі, прастаяў у куце...

Праз дзень я натварыў яшчэ нейкага глупства. А там — і пакаціўся з гары вош...

Ніхто не мог зразумець, што са мною сталася. Раней па матэматыцы я меў толькі выдатныя і добрыя адзнакі. Цяпер жа насупраць майго прызвання ў журнале зазначалі двойкі, «адзінкі».

Мяне адзінкі ў настаўніцкую, выклікалі да дырэктара. Але

Прайшлі два месяцы, пакутныя, доўгія, як вечнасць. Няшта стала бледная, пахадзела. Яна забывала пра сон і яду. Усе гэтыя доўгія дні і ночы яна не адыходзіла ад пасцель свайго камандзіра Сашы Бясмертнага.

Але каб хто спытаў Валю, што выратавала Бясмертнага ад пагібелі, яна не задумваючыся, сказала б, што ляросты. Два месяцы яна верыла ў яго пудажную сілу і не толькі верыла, але і бачыла, як яно хоць паволь, але наўсёлькі міліметр за міліграм, зганяе з цела Бясмертнага жудасныя апылі, пакрывае святлею новай, яшчэ зусім нетрывалай і гладкай, як пергамент, скуры, як глінуць, загладжаюцца, меншаюцца шрамы.

Ляросты было простае, старое. Але, звычайна ляросты алеі, які рабілі ў суседняй вёсцы і кожны дзень даставлялі ў лес.

Спачатку кожны дзень два разы: вечарам і раніцай, а пасля ўсё радзей. Валя мяняла павязкі. Бясмертны толькі сціскаў зубы, пакрываўся халодным потам, але маўчаў. Падвешаны да нізкай столі зямлянін, які ў тамаку, ён ціха ляжаў, прыкрыўшы апаленыя павязкі, і нелюба было казаць, спыні ён, дрэмле ці проста дрэмле.

Гэта цяжка было пераносіць. Валя думала, што Бясмертны за нешта крываду на яе ці проста саромеіцца, але ўсё гэта яна хацела, — была ветлая, класная, патрабавальная. І дзіўна: Бясмертны быў паслухмяны, як малое дзіця, пакорлівы, без капрызаў і нараваных выноўкаў усе не загады.

На шасцідзесят другі дзень ён упершыню падняўся на ногі. Асірожна, абаліраючыся на Валю, плачучы, зрабіў два крокі і спыніўся, нібы баючыся, што тонкая скура ад неасцярожнага руху можа не вытрымаць і раз'ехацца «па шву». Яшчэ два крокі... Бясмертны прагна ўлядаўся ў маленькае акно, праз якое скупа падалася святло. Была раніца, сонечная, ціхая. Нерухома стаў лёс. Ён чынаў вясны, якая ўжо ступала першымі крокамі, і дала сусвету ў мэраўны прудзі зямлі, абуджаючы не ад дзіваў, а ад жыцця.

Бясмертны даўно снуваў па волі, прывадаў да справы, без якой ён лічыў сваё жыццё непатрэбным.

Шкокам ад усіх ён займаўся гімнастыкай: свай, адмыслова. Яшчэ калісьці ў школе ён вычытаў, што хворы чалавек, які не можа вярнуцца, сагнуць ці разгіннуць руку, у думках можа прымушаць гэтую руку згіннуцца, падмацаць цяжар, — адным словам, быць у руху, працаваць.

Было трохі крыўдна, што атрад без яго дзейнічаў, жыў, рос, а пералез праз нейкі высокі падсцяны плот пад самым акном на ламаў цэлае бярэма блакітнага бэзу.

Усю ноч я не спаў — сядзеў у двары, дзе жыла на кватэры наша класная кіраўніца і чынаў момант, каб не забываўся за гэты хату дзе. Гэты момант надарыўся толькі пад раніцу, калі гаспадыня, старонкай і глухая на адно вухо бабулька, пайшла ў хлест даць карову. Я чынаўся працянуўшы даверы і проста на кухні на стол палажыў вялізны росны букет.

Зінаіда Паўлаўна хутка ачуныла і зноў прышла ў школу. Я дзіваўся, мне здалося, што падобнай і прыгажэйшай за яе настаўніцы не было яшчэ ў нашай школе...

Ды бог мяне не слухаўся — класная кіраўніца не хварэла. Яна была ўвешаная і далёкая і заўсёды роўна ў дзевяць пераступала парог нашага класа.

Захварэла Зінаіда Паўлаўна нечакана вясною, перад самымі экзаменамі. Упершыню за ўвесь год яна не прышла ў школу роўна ў дзевяць, і мы аж дзве гадзіны бегалі па двары. Не прышла яна і заўтра і пасляўзатра... І тады я ўспомніў, які некалі прасіў бога, каб ён паслаў хваробу нашай настаўніцы.

І чым болей я думаю, тым усё болей мне здавалася, што ва ўсім вінаваты я, і толькі я. Гэта я не даваў ёй спакою, гэты я не раз даводзіў яе да снёз. Каб не я. Зінаіда Паўлаўна не падавала б здароўя і не хварэла б...

Са школы я прыходзіў пакуры і злосны. Урокі ані не лезлі ў галаву і я дзіўна дзіўна блукаў абы дзе ў полі, па лесе. Нейкі нават трапіў у стары, залучаны палюшкі сад. Там, сярод адзіночых кустоў парэчак і малініцы, я знайшоў кустік бэзу. Адна галіна паставіла і ўжо выкінула першую гронку кветак. Сніа зорачкі аж ірдаілі ад свежасці і расы.

І мне падумалася: як было б добра цяпер падараваць Зінаіду Паўлаўне букет такога вольнага і светлага бэзу...

набіраў новыя сілы. Харытоныя, Школьнік, дзядзька Міхаль, якім тады ўдалося ўдалець ад рукі карнікаў, зямлянін свайго камандзіра, і ён радаваўся за іх, нават зайздросціў...

Але, галоўнае, засталася Валя, і толькі таму застаўся ён, Саша Нячай, па мянушцы Бясмертны. Ён не хацеў бы гаварыць пра тое, што, дзякуючы Валі, ён жыўе, і цяпер вольна

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

падыўся на ногі. Гэта ён разумей і ведаў лепш за ўсіх, нават за Валю.

Валя была для Бясмертнага ўсім — сястрою, сябрам, памочнікам. Яе размавінае слова прасаняла яго цяжкія думкі, дотык мяккай гарачай руці сунімаў боль, і Бясмертны ўжо сумаваў і пачынаў пераважаць у тым кароткіх хвілін, калі яму даводзілася быць аднаму. Усё больш і больш ён пераконваўся, што хацеў яе.

Перад самай вайной, калі ён працаваў трактарыстам у МТС, яму яшчэ не хацелася думаць пра сваё сямейнае жыццё. Ён мала прыглядаўся да дачуцат. А калі і даводзілася сябраваць з дзяўчынаю, то ён не ставіўся да гэтага сур'ёзна, нічога не абыла і ён не падаваў ніякіх надзей. Ён нечага шукаў, чагоціч чакаў, а чаго — і сам не ведаў.

І ў сэрцы яго паступова наліўся сум, сум па каханні, ён, Бясмертны, стаў дзіўна інавадзіць, цярпець, нібы на зло, жыццё паставіла на яго дарозе такую прывабную, такую чужую і разумную натуру, як Валя.

Цяпер Бясмертнага мучыла адно: ці сніазаць Валі пра сваё пацучі? Што, калі яна, з жалю да яго, адкажа «кахаю»?

Як жа аддзячыць чалавеку за такую вялікую, такую ні з чым не параўнаную ахвяру? Чым? Дзе знайсці такія словы? Часам прапрадавалася неадарэчная думка: каб здарылася так, што Валя засталася інавадзім — без рук, без ног, — ён, Саша Нячай, быў бы верным слугой, насу бы ён на руках, даглядаў бы, як малое дзіця, і даказаў бы ўсім, што ўмець цянец чалавечую дабрую. Нешта добрае, вялікае і радаснае хацелася зрабіць для людзей і для Валі, каб крыку стала дачынаў душы, каб і цяпер непатрэбны нікому, лішні, нікомуны чалавек.

І тут прыходзіў разніжне: не гаварыць Валі нічога. Проста падзікаваць і назаўсёды развітацца.

Валя стала побач з Бясмертным. Яна ўжо даўно заўважыла, што Саша перамяніўся да яе, асабліва апошнія дні: стаў задумлівым, маўклівым. Апроч кароткіх адрывістых слоў «не хачу», «не трэба», Валя больш ад яго нічога не чула, і гэта пачынала яе некакоіць. Яна ведала, што прычына яго незадаволенасці — яна сама, Валя. Але што яна такое зрабіла?

Яна глядзела на Бясмертнага, бачыла яго твар, застылы, са сціснутымі вуснамі, але не спакойны ў сваёй зацікаўнасці твар чалавека, які раўняўся на нешта вялікае. Вочы яго глядзілі ў адно кропку: дробныя, як раса, кропелькі поту выступалі на твары і на шыі, — толькі там, дзе скуры не іраваў агонь.

— Табе цяжка, Саша? — пытае яна.

Бясмертны не павярнуў галавы, толькі нервова перасмыкнуў плячымі.

## ПА АРХІВНЫХ МАТЭРЫЯЛАХ

«Нам хочацца атчыну бачыць у вольным быццё, — выносіць у заўважы Марцінкевіч радок з пазмы і з вялікім пафасам дадае ад сябе: «Ачына — зямля, на якой мы радзіліся, каторую мы ўпраўляем сваёй працай, на якой пахаваны кошы бацькоў, дзядоў... напых, паветра, каторым мы дышым, то завецца атчызна».

Беларускі пісьменнік адчуў не толькі патрыятызм пазмы Мікевіча, але і зразумей ёе тонкі гумар, ле сатырычны патакст, накіраваны супраць паную-адначчэнняў, касмапалітэ, супраць тых, хто сваімі саркамі і аздакмі губілі Польшчу.

Шоў 1859 год. Польшча і Беларусь скрыта бурлілі. Марцінкевіч не быў рэвалюцыянерам, хоп ён і дэмакрат паўстанцам.

Гуманіст, асветнік, энтузіяст беларускага слова (якое не заўсёды аддзяляў ад польскага), вораг прыгожнага права і ўсякага прыгнёту, В. Дунін-Марцінкевіч у палітычных адносінах заставаўся паярычым лібералам, які не ішоў у сваіх ідэалях далей канстытуцыйнай манархіі.

Пераклад быў гатовым, заўвагі і правіла выдана на беларускую мову было дарэмна. Марцінкевіч сам рашыў выдаць яго. Ён абяцаў папярэдняму паліцэйска. Яго ведалі і павяжалі, яму павяралі і далі авансаваную частку Марцінкевічава далажкі свай, нажытых «крывавай працай» як пазней ён пісаў міністру асеты Кавалеўскаму (зноўнаму ў тым жа падпарадкаваўся і цэнзура).

— Тут... мне цяжка, — глуміцца адказаў ён і ўчыніў пальцамі ў палёўку пільнага аячэна. Яна падарыла заграшчана.

— Скажы мне, што гэта значыць, — папрасіла Валя.

— Мне цяжка, таму што... Я і сам не ведаю... — Усё-тані ты скажаш мне, — дэдава нота зачукала ў Валіным голасе. — Я даўно заўважваю, што цябе нешта непако-

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

тэ, што думаў. А цяпер... І яшчэ яе адзіла, што ён гаварыў толькі пра сабе. Яна спытала з дэракам:

— Саша, няхай гэта тое, што ты думаеш? Няўжо ты такі адзіночкі і няма ў цябе нікога блізкага, свайго?

Бясмертны глянў на яе: — Ты ж ведаеш сама... Чаго ж пытаеш? Я ведаю, але ты ці ведаеш? — спытала Валя. — Не гэта я хацела пачуць ад цябе, не гэта...

Валя змоўкла. Крыўда і слёзы былі ў яе голасе, і Бясмертны раўняўся: — Сёння ў мяне самае цяжкае выпрабаванне з усіх, што я перажываю... Я сніаку табе, што ўвесь час, як толькі ты з'явілася ў атрадзе, я быў сам не свой. Я пакахаў цябе перш, чым даведаўся, хто ты і што... Але ты была такая далёкая, што я баўся закінуцца пра што-небудзь такое. І яшчэ я думаю, што ў цябе сур'ёзна з Сандра.

Напамін аб Сандра спалохаў Валю. У адзім момант прапільну ў яе памяці вобраз гэтага «звычайнага чалавека» — ад доршага знаёмства да той сутычкі ў вёсцы Галубы, дзе ён загіннуў такую лютую смерцю. Валя апусціла галаву, чынаючы, што яшчэ сказала Бясмертны, але і ён змоўч. Урошце, нібы сабраўшыся з думкамі, ён уздыхнуў:

— А пасля ўсяго, што ты для мяне зрабіла, ты стала мне ў стору разоў даражэйшай — я гавару гэта шыфра... Другая справа, як ты сама адносішся да мяне...

Валя раптам заўважыла, што Бясмертны зацікаўся. Валя абхапіла Бясмертнага рукамі, прытуліла да сябе і гора, праз слёзы прапятала: — Саша, лубы мой! Я баўлася прызнацца нават сабе, што кахаю.

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

Песню слухаем:

Дрэва, сонца яркае, я — шалку зняўшы з такога прычыны, Дрэва — крону хліпшым зялёнай хмаркай, сонца — распусціўшы промянімі аблачыны.

Песня недзе на дрэве сядзела, Пушчына песня шыфра, Гэту шыфра адчуў я ўсім целам — Кожны нерв вібраваў, Узляццё спяваў, не чакаючы воплескаў.

Асталося св мной толькі дзіва-тукі. Асталося так у вачы ад вясёлкі подбілісці... І да дрэва самі пацягнуліся рукі: — Дай аддзякаваць выканаўчу, Ён сядзеў на адной з тыхіх тваіх галінах.

А можа, самаго лепш дачакацца! А можа, ён прылічыць сюды на спачыніку...

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

раіна «Мінскай губерні», напісаную па ўсёй форме на рускай мове. Марцінкевіч спасылацца на рашэнні сваё твары, надрукаваныя таксама лацінкай і дазволена цэнзурыным камітэтам. Прадпісанне дачынаць, гаворыць ён даў, толькі ўкраінскай мовы і ў ім нічога не гаворыцца пра беларускую. Пісьменнік спробуе запавінуць цэнзураў, што беларускія сцяжне не ведаючы рускай граматы, а калі то з іх можа чытаць, то ведае толькі польскія літары.

Пісьменнік прасіць хоць бы дазволіць пусціць у продаж і раздзяць падпісчыкам надрукаваныя «ніжэй» па першай і другой «беліч» пазмы «Пан Тадэвуш», абяцаючы выслухаць перад паліцыятам, дадзё ў Пецярбург, што «Пан Тадэвуш» выклікае сумненне ў беларускай мове, надрукаваная польскімі літарамі, у той час як было ўказанне Галоўнага цэнзураўнага камітэта не друкаваць польскімі літарамі ўкраінскіх кніг і не прывозіць такія з-за мяжы (каб пазбегнуць раздзялення польскага ўплыву на сялян).

«Панам Тадэвушам» на беларускай мове зняўся сам міністр, кніга раздзялялася на паяжжыні Галоўнага цэнзураўнага камітэта, паміж Пецярбургам і Віленямі завязалася канцылярская перапіска, якая працягвалася амаль два гады.

Дарэмна заклалі аплохуючую кнігу паліцыі: селянін Ціхліч з Шаравана, доктор Зінон Шынінскі, ігнаці Ціханоўскі з Віцебска і нейкая Буйнілава, якая ў спісу названа «удавой палкоўніка», а разам з імі многія іншыя. Усё было выпісана 92 экзэмпляры, пачасткова выпісаны на два і па тры. 9 верасня 1859 года Марцінкевіч, устрыжаны не на жарт, робіць першую спробу выратаваць сваю праку. Ён ішоў заву ў Галоўны цэнзуры камітэт «ад дз-

Бясмертны нечакана вызваліў рукі і моцна абняў Валю. Гарачыня прабежала ў не па ўсім целе, закруцілася ў галаву. Валя запліошчыла вочы і прытулілася да гарачай шчыі Бясмертнага.

І тут ціха рыпнулі дзверы ў зямлянін. Бясмертны і Валя разнілі рукі і спалохана азірнуліся. На парозе стаў замісар Шылаў.

— О, выніую, Бясмертны! — І тут жа прыціхна дадаў: — Прабачце, недарочы я трапіў. Ды не саромеіцеся, мы ж не малыя...

Камісар быў апраўны ў новы кісель без пагонаў, — шырокая афіцэрская папруга з партупею рабіла камісара стройным і зухаватым. Хударлявы, жывыя ягоны твар кранула першым вясновым загарам.

— Давай прысядзем, Бясмертны, табе яшчэ не трэба многа стаяць... Я хачу паварыць з табой, браце, аб нашых далейных планах...

Я пайду, — ціха сказала Валя.

— Пастойце, чаго вы? — гунуў Шылаў. — Вы нам не пераходзіце! Наадварот, вы таксама павіны ўсё ведаць... Нас чакаюць цяжкія задаткі...

Валя вярнулася і прыседа побач з Бясмертным на дэбры драўляны ложка.

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

Кіно ў Заельніку не часта, Кіно ў Заельніку на часта: іравае пільна — Хоць ты плыч, Кірыччэ не «нішчына» — Партат!

Прымаклі людзі тут даўно глядзець вясёлае кіно. Глядзецца...

Бачу смартаўнае ранен — іравае людзі да экрану, Каб паддараць свайго байца, І грозны мовою сінца Скажы чынуцца, Што ніхто Не сядзе Ся свай пастой...

Даму раздзірае пад раніцу, Ідуць Справажыны і раяцца. А ўжо зара Праз вошны сочыцца. Ідуць Давілі, і падсочніцы, І трактарысты, і цялятніцы... Пайшлі і Дзень на ўсходзе яніцца. Пайшлі, Як армія адборная — Калгасныя вытрыхлі косьці. Пайшлі ным — Жыццё дзюрныя і заваўнікі жыцца.

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

Не прыдзе додому ніколі, Не прыдзе, не прыляці, Не паяжым на світанні ў поле, Думу не расчынім вясёльнай волі — пад калінаю дзвюцца гадой маўчыш.

Назіраю не паспеў для каханай кветак, «кахаю» скажыце не паспеў, І песня ў гай не дэпета, караблі і вятроў юнага сусвету ў труна латанулі, збітай наспех.

А ў яго было ўсё, у твайго аднагодка: Берліні і дарога да родных біроз, спатканні, расетні, гарачыя плацігодкі, паражыны на Волзе, на Сяіцкіх лодкі і вечары на дзявоцых нос.

А ў цябе — толькі куля ў сэрцы... Але кожнай вясною з дзікіх дарог прыходзіць ён, той другі, да цябе, да смерці, ад усяго, што жыццём завецца, што збытым юнацтвам сваім ты збярог.

Ул. ДАМАШЭВІЧ

## ПРЫЗНАННЕ

Гэта было чарговае безакожнае. Суму фактычнае выдаткаў былі абавязаны выплаціць згодна зводу законаў, спасылаючы на які ўспрае ёсць.

За суму і не памер пісьменнік змятаеца ў завае на імя міністра Кавалеўскага, пераканаўшыся, што кніжку ўжо не выратаваць, аршыту не зняць.



# МАСТАЦТВА, ЦЯБЕ ТУТ ЧАКАЮЦЬ

Заканчана. Пачатак на 2-й стар.

жыццё і аранжавы рухавік, неабходны ў гэтым. Лёгка, белы, светла-блакітны і светла-ружовы або серабрысты колер і перакрывае, які адбываюць да 80 процантаў святла. Бэжыя і светла-шэрыя, прыёмныя цёплыя адценні падлогі. Халодная гама колераў у ліцейных і тэрмічных цахах, якія ствараюць адчуванне прахалоды і памагваюць лягчэй пераносіць гарачыню. У апрацы, жоўта-чорныя палосы афарбаваны заводскі транспарт і неабходны ўчасткі партальных кранаў. Нарэшце, чырвоныя, сінія, зялёныя, жоўтыя лініі трыбаваць, электракабеляў, сістэм падачы электрычнага і газу, дзе кожны колер мае функцыю абазначэння і разам з тым упрывожваю паміжнікамі, робяць яго святлою, яркім — так сёння павінны выглядаць заводскія дэталі па рэкамендацыях практыка «Культура прамысловых прадпрыемстваў». Праект гэты распрацаваны ў нашай краіне ў Інстытуце «Архтэкнінформ» сааўдзяніцтва вучоных, архітэктараў і мастакоў, канструктараў і колеразнаўцаў, фізіялагаў і ўрачоў.

На прадпрыемствах, дзе ўнараўняюцца гэты праект, прадукцыя павінна быць узрастае на 15-20 процантаў. Гэта выдатны лідэры. У гэтым «Партатура і мастацтва» ў артыкулах С. Фарыя і Г. Мар'яна, прысвечаных праблемам культуры

## ЗА ЛЕПШЫЯ РАБОТЫ — ДЫПЛОМЫ І ГРАМАТЫ

Днямі адбылося пасяджэнне журы Трэцяй рэспубліканскай выставы мастацкай фатаграфіі «Сямігоддзе ў дзяцінстве». Члены журы разгледзелі 167 работ. За лепшыя з іх прысуджаны дыпламы Міністэрства культуры БССР, Саюза журналістаў і Саюза мастакоў Беларусі. Дыпламам Першай ступені ўзнагароджаны пэрсіянер Г. Мінска А. Ананьеў. Фотакарэспандэнтам В. Барановскаму і А. Дзітлаву прысуджаны Дыпламы другой ступені. Дыпламамі трэцяй ступені ўзнагароджаны Ул. Азарыч, В. Косцін, Ул. Лупейка, А. Пак, І. Салавейчык, І. Стан, А. Аневіна.

За цікавыя вырашэнні маладзёжнай тэмы і за папулярнасць прыгожых і роднай прыроды свае граматы ўдзялілі вышэйшай прызамі ЦК ЛКСМБ, Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па ахове прыроды, Саюз спартыўных таварыстваў рэспублікі.



Палітыка англійская — арбіта амерыканская. Мал. М. ЖЫТНІЦКАГА.

## ЗА СПРАВУ ўзяўся актывіст

Нядаўна ў Оршы адбыўся семінар работнікаў раённых аддзяленняў культуры Віцебскай вобласці. Добрым словам на ім была адзначана работа аршанскіх кінафінансараў.

Пры Аршанскім раённым аддзяленні культуры добра працуе савет кінаапаратуры. У яго ўваходзяць кінаапаратары В. Бершхоўскі, В. Чарнякоў, Б. Домнікевіч, А. Шавель, Н. Чарнякоў. Па прапанове савета ў раёне створана п'яць брыгад, у якія ўвайшлі кінаапаратары сельскіх перасоў. Брыгадзірамі прызначаны лепшыя з іх. Кожны член брыгады атрымлівае ў якасці п'яці дзён, брыгадзір — на пяцідзённы. Гэта дае яму магчымасць з адным фільмам аб'ехаць усе маршруты чыснай свабоды.

Вялікую ўвагу савет надае рэкламаванню новых фільмаў. Кінаапаратары і мастацтва раёна паставілі 50 рэкламных шыт-тоў. Рэклама, якую атрымліваў аддзел культуры, не задавальняла работнікаў кінаапаратуры. Па задаваў аддзел культуры масавае друкарства 36-тысячным тыражом выпусціла надатковую рэкламу-аналітыку. Гэтыя невялікія і прыгожыя аформленыя лісты кінаапаратары разносяць па магазінах, школах, кінатэатрах калгасаў і саўгасаў, выстаўляюць на спецыяльных стэндах у кутках кінаапаратуры. Цікава прапанаваў фільм кінаапаратар В. Бершхоўскі. Ён набыў магчымасць і перадаў пачаткам сеанса прайгравае запіс лепшых песень фільма.

Механік сельскага стацыяна-

працы на прадпрыемствах рэспублікі, пісалася ўжо аб тым, наколькі адраўняліся ўмовы працы на Мінскім заводзе аўтамабільных ліній. Гэтым і аўтамабільным, разлівае, на Гомельскім ГПЗ і мадэльным заводзе «Стромашына» дзе новае, перадавое знайшло падтрымку і ўнараўняецца ў практыку вытворчасці. дзе прамыя аўтамабільныя афарбоўка, якая ўносіць радасці і прыгажосць у працу людзей. Пісалася і аб тым, што на пераважна большасці прадпрыемствах рэспублікі выдатная справа ўсё яшчэ не знаходзіць прымянення. Тут усё яшчэ працягваюць па ўмовах, якія не адпавядаюць сучасным уявленням аб культуры працы і ад Дзяржплана БССР і Дзяржпрад, ад унараўненняў Саўнарада рэспублікі і арганізацыі забеспячэння ад іх у першую чаргу адрэзкі ўнараўнення праекта «Культура машынабудавання прадпрыемстваў», газета спадзяецца пачуць адна за адна адраўняцы ім папяркі.

У аддзеленым выпадку я прыгадваю ў гэтым разліку раз падкрэсліць, наколькі важныя навуковыя падыход да праблемы арганізацыі працы, якое вельмі значнае тут адкрыццё прыгожасці, эстэтыкі і яе многа ў гэтай справе могуць зрабіць работнікі мастацтва. Бо гэта мастацтва, не толькі музей, падмосткі спецыяльнай кінематографіі і літаратуры. Думка вучоных, выкладкі інжынера і густ мастака павінны сёння адчувацца ва ўсім, што акружае нас, знаходзіцца ва ўсім, што ўсё гэта наша жыццё і ў першую чаргу ў той галіне, дзе ствараюцца матэрыяльны і духоўныя здабыткі. Я рабачага станка ці за чарджэнай дошкаю канструктара, у кабінце пісьменніка ці за рулём самазвала — усюды, дзе працуе чалавек, павінна панавала атмасфера жыццярэчнасці, адчування прыгожасці. А для гэтага ўсё павінна адпавядаць сучасным эстэтычным густам. Бо мы будзем грамадства, дзе праца з неабходнасцю ператвараецца ў патрэбу і будзе прыносіць не толькі матэрыяльнае, але і духоўнае і эстэтычнае задавальненне.

У нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

у нас шмат увагі аддаецца выхавальнай ролі літаратуры і мастацтва. Але ж і рэчы, — прадметы быту, прылады працы, уся абстаноўка, у якой мы жывем і працуем, — таксама выхавальны, фарміруюць духоўнае аблічча новага чалавека. І ў гэтым сэнсе называю абстаноўка, старомадэльнае, якая

не адпавядае свайму прызначэнню, непрыгожы, няўраўнаважаныя — не толькі няўраўнаважаныя ў працы, не толькі пераважваюць правільна арганізаваную працу, але і дзейнічаюць адмоўна ў маральным, выхавальным сэнсе.

Лічэй, больш прадукцыйна, больш прыемна працаваць не толькі на прыгожым, добра сконструйраваным станку, але і за добрым пісьмовым сталом, вонкавая форма і канструкцыя якога прыгожыя і зручныя. Прыгажосць, мэтазгоднасць, канструктыўнасць і зручнасць, неаддзяльныя. Менавіта з гэтага выхадзіць сучасная эстэтыка, сучасны стыль у галіне архітэктуры і прыкладнага мастацтва. На выстаўках новай модалі, у часопісах, з экранамі і тэлевізараў прапанаваць гэтыя стылі. Лёгка, прыгожыя сучасныя сталы, дэталі ўмацаванняў шаф, якія займаюць мала месца і ў той жа час умяшчаюць зручныя, прыгожыя. Навялікі пісьмовыя сталы на лёгкіх ножках са зручнымі тубачкамі, якія можна паварочваць, з выгнутым крылом дошкі, каб можна было больш зручна размясціць неабходныя рэчы — тэлефон, паперы. Прыгожыя, з правільным нахілам сядзення і спіны крэсла. Зручная лёгкая асвятляльная апаратура, якая дае рассеянае мяккае святло, замест муровых настольных ламп. Аўтаручка замест гранітнага чарнільнага прыбора, якая, дарэчы, і каштуе таней, і не займае паловы плошчы стала. Замест накінуў і распісаных маслам фільмаў і аксамітавых гладкіх павярхняў і аксамітаў, якія паказана рознага адцення, каб больш правільна адбілі святло, каб стварыць у гэтай адцення большай прасторы і прыгожасці. Напрыклад шторы замест шпалей і аксаміту на вокнах. Нарэшце, сучасныя эстэтычныя, афары, граючы замест каменных партрэтаў у багетных рамках, дзве-тры дэкаратыўныя вазы, галіны з кветкамі і кветкамі — усё гэта зробіць інтэр'ер рабочага памяшкання ўтульным, светлым, людзям тут будзе больш прыгожым працаваць, і што не менш важна, — усё гэта будзе расаднікам добрага густу, будзе прымушаць людзей і дома да новага стылю жыцця, да сапраўднай культуры.

І тут архітэктары, мастакі, канструктары могуць зрабіць вельмі многа.

У недалёкім будучым у Мінску, на плошчы Свабоды, вырастае новы будынак — Дом праектаў. Будынак гэты — са шкла і бетону, дэкаратыўна і сучасна па выглядзе, і сучасна па сваёй архітэктурнай і канструкцыйнай будова. Але прыглядзіся ў яго ў сувязі з тым, на якой плошчы будзе працаваць будынак.

У недалёкім будучым у Мінску, на плошчы Свабоды, вырастае новы будынак — Дом праектаў. Будынак гэты — са шкла і бетону, дэкаратыўна і сучасна па выглядзе, і сучасна па сваёй архітэктурнай і канструкцыйнай будова. Але прыглядзіся ў яго ў сувязі з тым, на якой плошчы будзе працаваць будынак.

У недалёкім будучым у Мінску, на плошчы Свабоды, вырастае новы будынак — Дом праектаў. Будынак гэты — са шкла і бетону, дэкаратыўна і сучасна па выглядзе, і сучасна па сваёй архітэктурнай і канструкцыйнай будова. Але прыглядзіся ў яго ў сувязі з тым, на якой плошчы будзе працаваць будынак.

У недалёкім будучым у Мінску, на плошчы Свабоды, вырастае новы будынак — Дом праектаў. Будынак гэты — са шкла і бетону, д